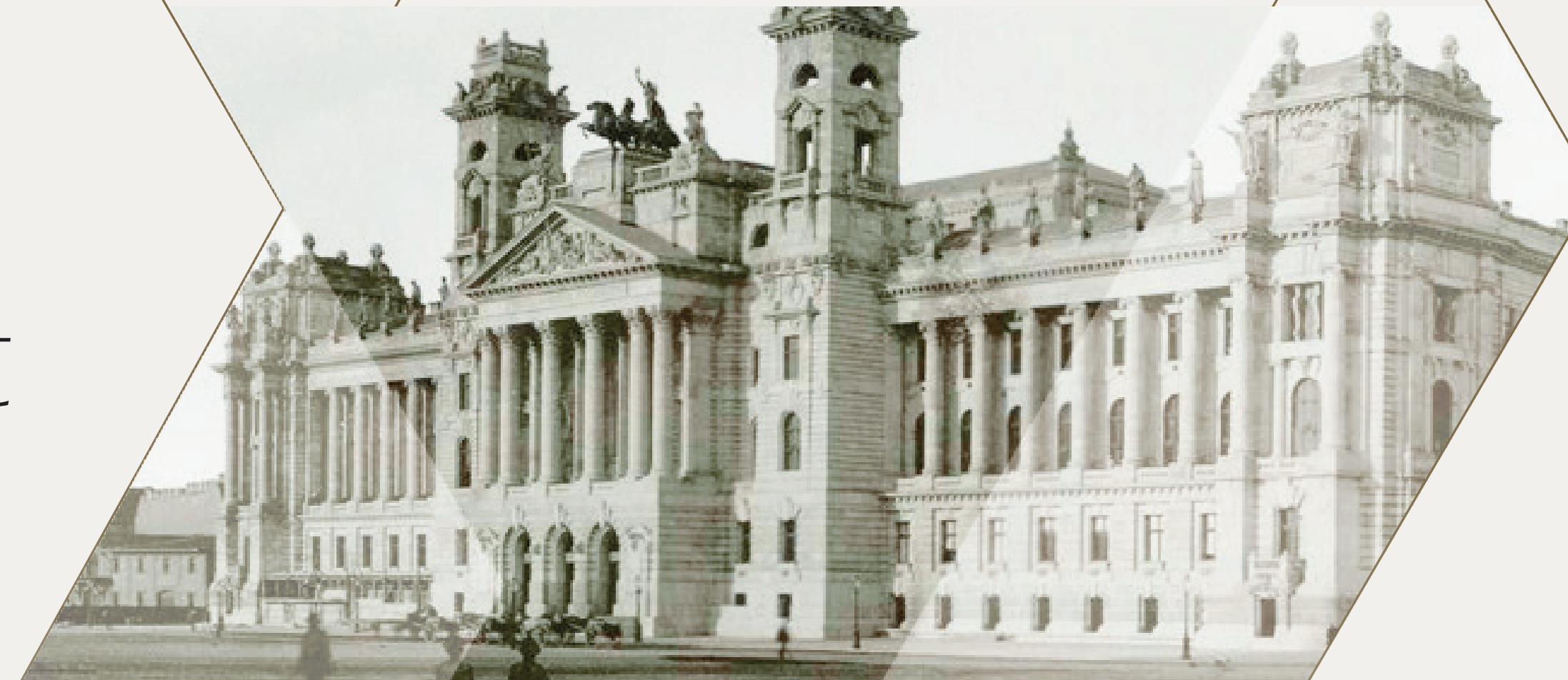

„Az emlékezés erejével...”

Bíróságtörténeti kiállítás- és konferencia-körút

2018-2019

SZOLNOKI TÖRVÉNYSZÉK

A tiszazugi arzénés asszonyok

A magyar büntetőjog történetének talán legmeggrázóbb bűnesete a „tiszazugi arzénés asszonyoké”. Anyák, nagymamák gyilkossági ügye, akik 1911 és 1929 között a helyi bába buzdítására és támogatásával légyapapírból kiáztatott arzénnel, ún. „légyvízzel” éveken keresztül, feltűnés nélkül öltek. Volt, aki az I. világháborúból hadirokkantként hazatérő férjével, volt, aki a sérülten született gyermekével, és volt olyan is, aki beteg vagy idős rokonával végzett a könnyebb megélhetés vagy a hagyaték reményében.

Az asszonyok ügye, akiket a kriminalisztika „tiszazugi mérgekverőkként” és „anyagyalcsinálóként” is emlegetett 1929 nyarán, egy névtelen feljelentőnek köszönhetően pattant ki. A tiszazugi falvak temetőiben elvégzett exhumálások során 162 arzénrel meggyilkolt áldozatra bukkantak, akiknek megölése miatt 26 asszonnyal és 2 férfival szemben emeltek vádat. A bíróság végül egy embert felmentett, hármat halálra ítelt, tíz embert életfogytig tartó, míg társaikat többéves szabadságvesztéssel sújtotta. A sors fintora, hogy a bába nem állt a vádlottak padján, ő ugyanis már 1929. július 19-én delélt, a házához induló, öt elfogni szándékozó csendőrök láttán öngyilkos lett. Halálát a halotti anyakönyv szerint „lúgkómérgezés” okozta.

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Lapok, 1930. január 19-i száma így írt a tárgyalásról:

„A szolnoki királyi törvényszék dr. Fuchs Gyula elnöklete alatt Fokusházy Sándor, dr. Kovács Géza bírák és dr. Molnár László jegyzőből alakult tanácsa folyó hó 17-én és 18. napján tartott tárgyalás után ítélkezett az arzénmérgezés által elkövetett többszörös gyilkossággal vádolt asszonyok felett.

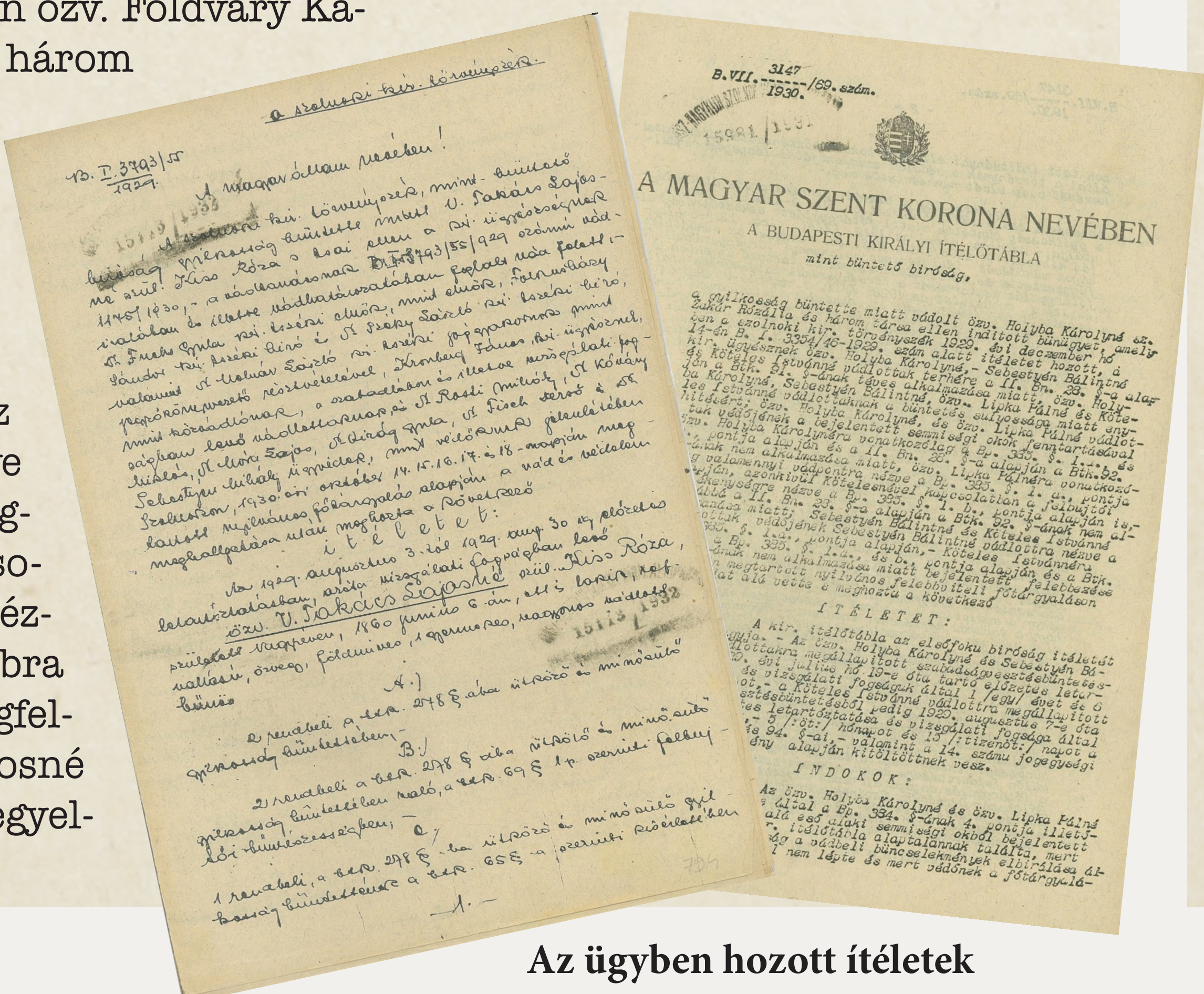
Dr. Kronberg János királyi ügyész özv. Földvári Károlyné született Dari Juliát először férjén, Földvári Károlyon majd a vele vadházasságban élő Tóth Lászlón, végül édesanyján, Dari Lászlónén – ez utóbbinak mérgezett pogácsában, az elsőnek borban a másodiknak levesben beadott arzénrel – elkövetett gyilkossággal vádolja. Ez mindent tagad.

Özv. Kardos Mihályné Szendi Mária 63 éves nagyrévi lakost első házasságából származott fián Kovács Sándoron, majd férjén Kardos Mihályon, kinek három izben, előbb borban, majd pálinkában, legutóbb levesben beadott arzénrel elkövetett gyilkossággal vádolja. Kardosné előbb beismerésben van, majd tagad, végül vallomását oda módosítja, hogy a mérget nem ő, hanem az öngyilkos Fazekas Gyuláné – az ő tudta és beleegyezésével – adta be. Dr. óvári Papp Gábor egészségügyi főtanácsos és dr. Orsós Jenő kórházi főorvos orvosszakértők Tóth László, Kovács Sándor és Kardos Mihálynál az arzénmérgező határozottan megállapítják, e véleményhez dr. Kelemen Ede ellenőrző orvosi szakértő is hozzájárul, míg Tóth Sándorra nézve, kinek gyomorfekélye volt, ellenkező véleményt terjeszt elő. A vádlott védője, dr. Virágh Gyula az ellenvélemény alapján a kérdést eldöntés végett az országos igazságügyi orvosi tanácshoz kéri felterjesztetni. A halasztási indítványt a törvényszék elutasítja. A védő semmiségi panasszal él.

Két nap alatt a királyi törvényszék 70 tanút hallgatott ki. Kronberg királyi ügyész hangulatos vádbeszéde bevezetésében az anyai sziv megbocsátó példájára hivatkozva a bűntények részletes megállapításával, amidőn lesújtó vádját bevégzi, mindkét vádlottra kötél általi halált kér. Dr. Virágh és dr. Kovács védő ügyvédek tartalmas védbeszédeket tartanak védenekik érdekében, mire a Törvényszék ítélethozatal végett visszavonul.

Este 7 órakor dr. Fuchs Gyula elnök a következő ítéletet hirdeti ki: A királyi törvényszék özv. Kardos Mihályné fia, Kardos Sándor és férje, Kardos Mihályon elkövetett kétrendbeli gyilkosság miatt kötél általi halálra ítéli. Ellenben özv. Földváry Károlynét az emelt három

rendbeli gyilkosság vádjára alól felmentette, és azonnal szabadlábra helyezi. Királyi ügyész az elsőre nézve az ítéletbe megnyugszik, második vádlottra nézve a szabadlábra helyezést megfelelőbbézi. Kardosné fellebbez és kegyelmet kér.”

Az ügyben hozott ítéletek

A bírósági tárgyalást a hazai és a külföldi sajtó is élénk érdeklődéssel figyelte, a hazai sajtóban 1929 és 1930 között több száz tudósítás jelent meg, a New York Times 15 alkalommal adott hírt az ügyről. A legautentikusabb forrásnak azonban Móríc Zsigmond Nyugatban megjelent írásait és tárgyalótermi tudósításait tekinthetjük:

„Történt, hogy a faluban a bábaasszony beteg mellett ült. A beteget nagyon lepték a legyek. »Jaj, nem gyógyzik lélekkel, – panaszkodtak, – bár a jóisten segítene rajta, hogy lepik a legyek szegény beteget.« »Majd én segítek rajta.« Hozatott a boltból légyapapírt, s tányérokba áztatta a halálfejes sárga papírt s körülrakta vele a beteget. De a legyek csak lepték a beteget: Kávét kért s jó cukros, tejes kávét öntött a papírra, akkor majd nem jönnek a legyek. Ahogy elfordultak, a kis cica odament s megitta a kávét. Addig, addig beszélgettek, a cica elkezdett sírni. »Mi baja a macskának, mi baja a macskának?« – Megdőglött. A bábának feltűnt a kis macska halála. Hazament s a szobában a tányérról kiöntötte a legyeket a ház előtt. Egy kis csirke odajött, megette a legyeket. Megette a kis tarka csirke s nemsokára elkezdett szédelegni. Azután megdőglött. Ez már szeget ütött a bába fejébe. Leöntötte a tányérokra a légyvizet s beletöltötte a kis kutya szájába. A kutya is megdőglött tőle.

– Hisz ez nagyszerű, – mondta a boszorkány, – ez jó, ez kell. Csinált ilyen légyvizet, visszament a beteghez, beadta neki: az is megdőglött. A család megsíratta, meggyászolta s örültek, hogy a jóisten így segített rajtuk. Most már a bába egy zseniális találmány birtokában élet-halál urának érezte magát. Sok-sok évig, talán egész évtizedig őrizte a titkát, míg egyszercsak alkalmá volt hasznát venni. Vége lett a háborúnak, hazajött egy vak katona. A felesége gyűlölettel fogadta, mert már mást szeretett. S megmaradt az ura házsártos rossz természete... Azt mondja a bába: »Mit kínlódsz vele«. Beadták borban az orvosságot, az ember gyomorbaajt kapott. Orvost hívtak, az megvizsgálta, orvosságot rendelt. Megcsináltatták. Éccakára a bába mézes pálinkát csinált, hogy jobban aludjon, belekeverték az arzént, reggelre a beteg kész volt. Most aztán megindult a suttozás: »mit kínlódsz vele«... A faluban nem volt pap. Volt egy tehetetlen, aki huszonnyolc év alatt se beszélt senkivel. Ellenben rettenetes nagy volt a szegénység. Ebben a faluban, mint általában az alföld szegénységénél szokás: télen kétszer esznek egy nap. Ez azt jelenti, hogy a testek enerváltak, a lelkek gyávák. A szegénység gyötrelmesen destruál. Tíz órakor levest, délután hatkor tésztát, vagy krumplit. És sok a beteg, rettenetes sok a beteg. Minden háznál van egy, kettő. Jött a bába: »Mit kínlódsz vele«. És sok a rossz férfi. Részeség, goromba, rokkant, szoknyakergető. Jött a bába: »Mit kínlódsz vele.«” (Móríc Zsigmond, Nyugat, 1930. 3. szám)

Őrizetben a gyanúsítottak

„Elment a gazdagság – itt maradt a rettenetes nyomor. S a beteg még betegebb: a garázda még garázdább lett. Jött a bába: »Mit kínlódsz vele?«. Gyerékáldás fenyegetett. A háború után kiéhezett világot áradattal környékezte a jövő ivadék: jött a bába: »Mit kínlódsz vele?« S az életeket hajnal előtt az éjféli sötétbe vezette. Egyszerre zsákmánya lett az egész falu asszonynépe. S ő háromszor evett húst naponta abban a faluban, ahol legfeljebb disznóöléskor zabálják tele hússal magukat az emberek. Mint egy véresfogú keleti bálvány járt, kövéren, habzsolva, vidáman, hasát verve s halálra ítélte a betegeket, bénákat, a rossz erkölcsűeket. Valóságos népítéleteket tartott, erkölcsi ítélettel sújtotta az életre nem valókat: »Mit kínlódsz vele?«. S ezek a szegények beleszedültek. Nem kínlódtak. Elvégezték az utasítás szerint. S teltek az évek, és senkinek semmi baja se lett. Új isten ütötte fel a fejét a senki szigetén, a magyar faluban, s terjedt a ragály a szomszéd falvak asszonyaira. Sógornék, komaasszonyok magukkal vitték a hírt s a bábasszony segítségével keletes volt. Jelszó lett a Tisza kanyargásán, hogy »Mit kínlódsz vele...?«. »És most itt állanak feketébe öltözött tisztas asszonyok a törvényszék előtt. S a kemény és büszke vádlott megtörve már mindent ráhagy. Megbénult lélekkel nem törődik már a kérdésekkel, mindenre igent mond. Észre se veszi, ha ellentmondó kérdéseket tesznek. Minden: igen, csak néha üti fel a fejét: – bűnrészességet nem vállal, mindent a bábaasszony cselekedett. Nagy fekete felhőkbe telepszik a gond, a magyar bánat, a magyar zokogás a teremre.«” (Móríc Zsigmond, Nyugat, 1930. 3. szám)

A börtön udvarán

„A bírói asztal előtt idős asszony áll. Falusi asszony fekete ruhában, jómódúan, nagyon izlésesen öltözve, két kezét összeteszi, mint a templomban az Úrasztala előtt. Első pillantásra egy kedves nagyanya, akivel olyan kelleme otthon a maga környezetében találkozni, és aki találó és talpraesett szívességgel szokta az idegent fogadni. ... Ma minden szem idefordult. Ez a terem ma a magyar életnek valami szörnyű titkos mélységeit fedi föl. Ez az asszony azzal a váddal áll a bírák előtt, hogy légyapapírból kifőzött méreggel megölte kilenc évvel ezelőtt az édesanyját, pár év múlva a férjét, aztán az ágyasát.” (Móríc Zsigmond, Nyugat, 1930. 3. szám)

Földvári Károlyné született Dari Júlia

Szerkesztette: Szolnoki Törvényszék
Bíróságtörténeti Munkacsoport
Grafikai szerkesztés: Kovács Gábor, Országos Bírósági Hivatal

ORSZÁGOS
BÍRÓSÁGI HIVATAL

SZOLNOKI
TÖRVÉNYSZÉK